

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326, čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in namočencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 9 • Maribor, sobota, dne 21. januarja 1939 • Leto XIV

Oče in sin ali dva brata

V svoji 11. številki »Slovenec« zmagoslavno oznanja »somrak krivih bogov«, to je političnega liberalizma, ki je po »Slovenčevem« mnenju oče socializma in anarhizma. »Slovenec« seveda ne pove tega, da ob tem dozdevnem somraku nikakor ne vstaja v Evropi njegova zvezda, temveč nov »krivi bog«, ki uporablja v boju proti političnemu katolicizmu vsa drugačna, brez dvoma manj mila sredstva, kakor liberalni »krivi bog« in njegov socialistični sin. Zato bi imel »Slovenec« najmanj povoda, da se veseli »somraka starih bogov«. Gospodom v Kopitarjevi ulici lebdi sicer pred očmi ideal Hlinkovih čepic na Slovaškem, ker so že pozabili na usodo Starhembergovih in Dollusovih klobukov v bivši Avstriji.

Pa danes ne mislimo debatirati s »Slovencem« o novih bogovih, temveč hočemo razjasniti zadevo s starimi »krivimi bogovi«, ki še vedno trdno stolujejo tako ono stran oceana, kakor v velikem predelu Evrope in sicer v njenem najkulturnejšem in gospodarsko najmočnejšem delu.

Pri »Slovencu« so zamenjali rodovnik teh starih »krivih bogov«. Kajti liberalizem in socializem si nista oče in sin, temveč sta brata, spočeta že pred štiristo leti, rojena pa ob veliki francoski revoluciji (jakobinci — Babeuf!).

Meščan 16. stoletja ni mogel več prenašati tega, da bi mu neka avtoriteta po svoje krojila podobo sveta. V krvavih verskih vojnah, na grmadah reformacije si je priboril pravico, da si sam razlaga sv. pismo, osvojil si je svobodo verovanja in vesti. V nadaljnjih treh stoletjih so svobodoljubni meščani priborili splošno duhovno svobodo, svobodno tekmovalstvo vseh prepričanj in nauk, enakopravnost državljanov pred neodvisnim sodiščem. Vsaka zmaga v tem štiristoletnem boju za svobodo človeka je pomenila istočasno novo zmago človečanstva. To resnico priznava tudi citirani »Slovenec«, ko pravi: »Liberalizem je v svoji borbi zoper absolutizem plemiške kraljevine pravilno podarjal pravice človeške osebe, ki ima v svobodni vesti in prepričanju ter dostojanstvu svoj lasten nedotakljiv svet.«

Liberalno meščanstvo je pa hotelo priborjene pravice izkoristiti samo zase: države so druga za drugo dobivale parlamentarne ustave, toda poslanci v parlament se niso volili s splošno, enako volilno pravico, temveč volili so samo tisti, ki so imeli premoženje in kolikor več premoženja je imel kdo, toliko več je odtehtal njegov glas kakor pri delniški družbi.

Nov družabni razred, proletariat, je pa terjal enakopravnost tako v politiki kakor na socialnem področju. In tako traja od vseh početkov pravda med premožnim liberalnim in proletarskim, socialističnim bratom. To je pravda za popolno izvedbo človečanskih pravic, ki jih je proglasila velika francoska revolucija.

V tej pravdi je socializem najprej zahteval splošno in enako tajno volilno pravico. To je bila prva in glavna zahteva angleških chartistov, francoski delavci so izvojevali to zahtevo 1848. leta na barikadah, tem geslom je zrasla pod Lassalom močna nemška socialna demokracija, v znamenju te parole je vodila več let boj socialna demokracija v bivših avstro-ogrskih deželah in v slovenskih krajih sta se spočetka upirala splošni in enaki tajni

Španski problem zopet v ospredju

O Španiji in za Španijo

Francova nacistična vojska se je dobro pripravila na sedanjo ofenzivo proti Kataloniji. Imela je časa, da so jo založile nje dobaviteljice s potrebnim vojnim materijalom. Glavne nacistične kolone so oddaljene le še okoli 60 km od Barcelone. Francove čete napredujejo tudi ob Pirenejih ter hočejo zasesti mejo med Francijo in Katalonijo.

Zanimivo je, da so sedaj pričeli razpravljati o španskem vprašanju najprej v svetu Društva narodov, včeraj v angleški vladi in v francoski zbornici. S tem postaja špansko vprašanje aktualno mednarodno vprašanje, ki ga povsod iako živahno razpravljajo in se pojavlja že tudi javno mnenje, ki ima očitno simpatije tudi v odgovornih krogih. Tako so imeli v Londonu več dni velike demonstracije, ki so zahtevale orožje za Španijo. V francoski zbornici je poročal Bonnet o rimskih razgovorih in iz poročila se je razvila zopet debata o Španiji.

Predsednik angleškega poslanskega kluba delavske stranke je pisal Chamberlainu, v katerem je zahteval ukinitve prepovedi za prodajanje orožja republikanski Španiji, češ, da se nevmešavanje z drugih strani ne izpolnjuje. Toda Chamberlain je rekel, da zahtevi ne more ustreči, ker bi se sicer vojna podaljšala. Odklonil je tudi skupno akcijo Anglije, Francije in Amerike v prid Španije. Obljubil je pa, da bo privatne akcije v tem duhu podpiral.

Madridska vlada je javila v London

Grof Ciano na Belju

Obisk predstavnika Italije v Jugoslaviji.

Italijanski zunanji minister grof Ciano je prišel v Jugoslavijo na državno posest Belje.

Časnikarjem je grof Ciano izjavil na Rakeku, da njegov obisk potrjuje prijateljstvo obeh držav. Med državama ni več posebnih problemov, ki bi jih bilo še razčistiti. Govorili bomo o splošnih in posameznih vprašanjih naših držav.

V razpravi bo seveda tudi mednarodni položaj, predvsem glede Podunavja. Sredozemskega morja v zvezi s Chamberlainovim obiskom v Rimu, odnošaji med Madžarsko in Jugoslavijo

volilni pravici tako dr. Ivan Tavčar kakor Mahničev »Rimski katolik«.

Vseposod je to pravdo dobil socializem. In tedaj šele se je liberalna država spremenila v demokratično. Ostal pa je kapitalizem, njegov gospodarski sistem in nadvlada nad delovnim ljudstvom. Vendar je ta politična pridobitev mnogo koristila delovnemu ljudstvu. Prej, ko so volili po cenzusu, po premoženju, so si delili oblast v državi in se borili med seboj samo bogati: kapitalisti, ki so se opirali na zlato, in aristokrati, ki so se sklicevali na svojo modro kri (glas krvi!). Zdaj so pa morale meščanske stranke v rekovanju z delavskimi dajati koncesije delavskemu razredu, ki je osvajal vedno več terena.

V ta boj so posegli po vojni tisti, ki

in najbrže tudi v Pariz, da se vmešavanje nadaljuje. Vmešavanje opravičuje, da tudi republikanska vlada dobiva orožje. Iz Madrida so poslali večji del

Španija pred Društvom narodov

Republikanska Španija prenaša v vojni veliko trpljenje. Čuditi se moramo obrambi, ki se upira Francovi ofenzivi, ker ima razmeroma malo vojnega materijala. Po nekih vesteh se republikanska vojska pa le pripravlja na ofenzivo. Istotako prihajajo vesti, da je republikanska vlada sklenila dogovor z Anglijo, po katerem namerava po končani vojni uvesti demokratični parlamentarizem v smislu izjav, ki jih je že podal predsednik dr. Negrin.

Iz Ženeve poročajo, da je na seji sveta Društva narodov govoril francoski zunanji minister Bonnet o poročilu mednarodne vojaške komisije o odpoklicu prostovoljcev iz Španije. Rekel je, da je odpoklic prostovoljcev prva naloga vseh držav, ki jim je kaj za mir. To je potrebno, da se doseže mir. — Francija bo še nadalje nudila človečansko pomoč potom Rdečega križa.

Blum vodi akcijo za otvoritev španske meje

Francoska zbornica je imela te dni veliko zunanje-politično debato, v kateri je prišlo do dramatičnega nastopa med zagovornikom osi Pierreom Flaudinom in med Blumom, ki mu je plo-

vojske v Katalonijo, da podpre katalonsko vojsko v obrambi proti prodiranju nacističnih čet, ki bi rade s sedanjo ofenzivo dosegle odločilen uspeh.

Prostovoljci morajo zlasti zapustiti nacionalistični tabor. Zaradi pomiritve v zahodnem Sredozemlju mora v Španiji, ki je njega bistveni element, ostati status quo kot predpogoj pomirjenja.

K tem stališču ministra Bonnetja pripominjamo, da je republikanska vlada že pred meseci pristala na odpust prostovoljcev. Za neodvisnost Španije se je zavzemal tudi pariški jugoslovanski poslanik Purić.

Španski zunanji minister del Vajo je dejal, da sestoji španska republikanska vojska izključno iz Špancev, ki se bore za neodvisnost svoje domovine. To potrjuje tudi poročilo mednarodne komisije.

Iz poteka rimskih razgovorov in razprave v Ženevi bi smeli sklepati, da pričunjata Francija in Anglija resno razmišljati, kako naj se napravi konec vojni v Španiji.

skala večina zbornice. Drugi dan 18. t. m. zvečer je govoril Blum na veliki ljudski manifestaciji v Parizu, kjer je ponovno pozval vlado, naj odpre špansko mejo.

V Rimu ni bilo nič sklenjenega. Tako ugotavlja francosko in večji del angleškega časopisa. Razgovori so bili zato dobri, da so zvedeli Francozi in Angleži, kakšno stališče ima Rim do španskega vprašanja. Francija je postala pozorna in je že ukrenila nekaj priprav.

Nemški gospodarski minister napoveduje bojkot Zedinjenim državam

Gospodarski minister Funk pravi, da je Nemčija najboljši odjemalec blaga v Zedinjenih državah. Tega odjemalca Zedinjene države izgube. — Nesrečna mednarodna politična obveznost kakor tudi valutne mahinacije, ki najprej izključujejo gospodarsko stabilnost, so vzroki, da se ne vpostavimo dobri od-

nošaji v gospodarstvu. Mi bomo dobili surovine in trg na Balkanu in v Turčiji. Ali hoče svet to politiko imeti? Čimprej pride do tega, tembolje bo tudi za druge. — Laka b. zbornica 1. januarja za

Zbližavanje med Nemčijo in Poljsko

Zagotovila Nemčije Poljski glede Ukrajincev.

Z ozirom na ukrajinsko vprašanje je Poljska kolebala in ni vedela, kje naj si poišče zaveznike, da ne izgubi svoje Ukrajine. Po naporih nemške politike se pred petimi leti sklenjena pogodba med Poljsko in Nemčijo, ki je bila sklenjena za deset let, ne opusti, ker se je izkazalo, da ustvarja bolj in bolj ugodne odnose med obema. V manifestacijske namene pride ob petletnici pogodbe nemški zunanji minister v Ribbentrop v Varšavo. Poljski listi pravijo, da je to nova faza pogodbe, ki jamči mir na vzhodu Evrope.

Proračun mesta Sarajeva bo znašal v letu 1939-40 38 milijonov dinarjev.

Zastoj operacij na katalonski fronti

Od 17. t. m. so položaj na katalonski fronti ni znatneje izpremenil.

Republikanci so na umiku v nove obrambne postojanke, v takozvani barcelonski obrambni pas.

Nacisti jim le polahko slede, ker je zadnje dni nastopilo slabo vreme, ki ovira nacistične operacije.

Kolikor je razvidno iz nacističnih poročil, so napredovali severozapadno od Tarragone ob morski obali. Nacisti bodo gotovo poskušali še naprej prodirati

ob morski obali, ker je tu pokrajina ravna in podpirajo prodiranje tudi njihove vojne ladje.

V Estramaduri ni nobenih sprememb

Tudi iz Estramadure ne poročajo ničesar novega. Nacisti so poskušali na par mestih s protinapadi, vendar niso uspeli. Ozemlje, ki so ga pridobili republikanci z ofenzivo, je v njihovih rokah.

Z delavstvom — ne brez njega

Ukrepi brez sodelovanja delavstva.

V vsaki ustavni državi, ki priznava na demokratičen način interese državljanov, torej tudi interes raznih plasti prebivalstva, se običajno razpravlja o vsakem važnejšem zakonu, naredbi ali ukrepu, ki posega v interese teh, preden se zakonijo ali uveljavijo. To je potrebno, da se varujejo posamezni interesi in da se kaže volja dobrohotne objektivnosti.

Vem sicer, da je objektivnost v razredni družbi nemogoča, mogoče pa je, da se vendarle v anketah, posvetovanjih in razpravah omili najhujše krivice, če so zastopani razni interesi. Vse drugače pa je, če se sodelovanju interesov zapro vrata ter o različnih interesih sklepa birokracija ali pa le ena interesna skupina v državi. S takim enostranskim ravnanjem se delajo interesentom krivice, ki zbuja obnemvedno večjo nezadovoljnost in odpor.

ni. Mi imamo strokovne organizacije, imamo delavske zbornice. Uvedel se je pa običaj, da teh merodajna mesta ne vabijo k sodelovanju, čeprav imajo deloma zakonito pravico do aktivnega sodelovanja.

Delavske zbornice in delavske strokovne organizacije se morajo potegniti za svoje pravice, zakonite pravice, ki jih imajo. Nihče nima pravice, da te korporacije prezira in tudi korporacije same so dolžne, da se potegnejo za svojo zakonito pravico do zastopstva delavstva povsod tam, kjer se obravnava vprašanja, ki vplivajo ali so v direktni zvezi s svoboščinami na eni strani in socialnimi pravicami na drugi strani.

Borba za to pravico je danes ena najvažnejših nalog delavskega razreda.

Tudi Japonska krši mednarodne pogodbe

»O odprtih vratih na Kitajskem.«

V Washingtonu je 1922 sklenilo devet velesil pogodbo o odprtih vratih na Kitajskem, kjer so velesile ustanovljale od Kitajske neodvisne kolonije ali koncesije. Japonska je pričela boj proti tem koncesijam, češ, Azija pripada Azijcem. Anglija je že nekajkrat grajala Japonsko zaradi politike, ki stremi za odpravo teh privilegijev velesil, kar pa

ni zaleglo. Sedaj je Anglija poslala ultimativno noto Japonski, v kateri zahteva, da ne krši tega mednarodnega dogovora. Akcija Anglije je izvršena očitno sporazumno z Zedinjenimi državami, ki imajo enake interese v Aziji. Sumljivo je tudi to, da zbirajo Zedinjene države svojo mornarico v sosednjih morjih.

Madžarska z Nemčijo

Madžarski zunanji minister grof Csaky je bil povabljen v Berlin, kjer je razgovarjal o gospodarskih in političnih stvareh Nemčije in Madžarske. V Nemčiji so mu povedali, da žele gospodarske stike z Madžarsko ter da Madžarska vodi v soglasju z Italijo Nemčiji in romirjenju v Evropi posvečeno politiko. S temi razgovori so srčni in prijateljski odnosi med obema državama postavljeni na trdne korenine. Csaky in Hitler sta govorila tudi o nemški manjšini na Madžarskem, ki naj dobi vse svoboščine.

Tekstilni delavci za novo kolektivno pogodbo

Pogajanja v Ljubljani.

Organizacije, ki so sklenile l. 1936. kolektivno pogodbo za tekstilno delavstvo, so jo odpovedale za 31. januar t.l. Pogajanja so se že pričela. V zvezi delodajalcev tekstilne stroke je 42 podjetij, delavce pa zastopajo Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije, NSZ in JSZ.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Doma in po svetu

Prihodnja seja narodne skupščine in senata bo verjetno dne 6. februarja. Do takrat bo verifikacijski odbor narodne skupščine izdelal verifikacijsko poročilo v veljavnosti mandatov v skupščini.

»Ali so volilci dr. Mačka glasovali za revizijo ustave in za federacijo?« piše »Samouprava«, glavno glasilo JRZ. V svojih izvajanjih prihaja list do zaključka, da bi ne pomenilo, da je dr. Maček prevrnil svoje volilce, ako bi se sporazumel z vlado brez revizije ustave. Zlasti radi tega, ker niti pet od sto Mačkovih volilcev nima jasnih pojmov o tem, kaj je ustava in federacija.

Jugoslavija dobi svobodno luko v Trstu. V zvezi z obiskom italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana v Jugoslaviji pišejo listi, da bo Italija najbrž odstopila Jugoslaviji del luke v Trstu. Jugoslavija bo preko te luke lahko usmerila ves svoj blagovni promet v inozemstvo in iz inozemstva, ne da bi to blago bilo podvrženo carinjenju ali sicer kakšnemu pregledu s strani carinskih in drugih italijanskih oblasti. To vest so sprejeli na Sušaku in v Splitu z mešanimi občutki, ker bi ureditev svobodne luke v Trstu težko prizadela pomorski promet, ki se razvija preko luk teh dveh mest. S tem bi bili dokončno pokopani vsi načrti, ki čakajo že desetletja na uresničitev in se nanašajo na to, da bi se osredotočila vsa prekomorska trgovina preko luk na Sušaku in v Splitu.

Odprta vprašanja. V zvezi z obiskom italijanskega zunanjega ministra v Jugoslaviji se govori, da bo posredoval glede ureditve odnosov med Jugoslavijo in Madžarsko, o čemer da je bilo govora že v Budimpešti. V Budimpešti pričakujejo, da se bodo uredila vsa odprta vprašanja med Madžarsko in Jugoslavijo. V čem obstojajo ta odprta vprašanja, listi ne pišejo.

Uvoz sladkorja. Iz Beograda javljajo, da bomo morali letošnje leto vendarle uvoziti okoli 1000, če ne več vagonov sladkorja, ker ga sami nismo dovolj pridelali. Za ta sladkor bomo morali seveda plačati devize, ki jih nimamo.

Po 400 dinarjev dividende na delnico bo izplačala Narodna banka svojim delničarjem za l. 1938. Dobitek banke je znašal 52,9 milijonov dinarjev. V zadnjih desetih letih je banka izgubila 184 milijonov dinarjev na posojilih, ki jih je dovolila brez pravega pokritja raznim privatnikom.

Po 60 para pri vsaki marki bodo izgubili naši izvozniki zaradi padca vrednosti marke na naših borzih pri blagu, ki so ga izvozili v Nemčijo. — Zadnje dni se oglašajo v listih zastopniki poklicev, ki žive od letoviščarjev in dokazujejo, da bi Narodna banka morala držati tečaj nemške marke in če še toliko doplača, ker sicer Nemci ne bodo prišli v naša letovišča, ako bo marka tako malo vredna.

Motornih vlakov v Sloveniji zaenkrat ne bo. Zagrebška trgovska zbornica poroča, da se motorni vlaki v Sloveniji ne bodo uvedli zaenkrat, ker se niso poizkušnje vožnje obnesle z uspehom. Zagrebška javnost se je že veselila, da se uvede motorni vlaki na progi Zagreb—Ljubljana—Jesenice, sedaj pa je padla nada v vodo. Motorni promet na tej progi bi bil potreben zlasti v letni sezoni.

so dnevniki pred meseci stvar tako napihnili in že tudi določili proge, po katerih bi naj motorni vlaki vozili?

Eden, ki se bori proti Mačku in ga je »Slovenec« rad večkrat citiral, je Joe Matošić iz Zagreba. Mož je bil sedaj obsojen radi prekoračenja silobrana in krive prisege.

O bogu so razgovarjali in živeli po določilih svetega pisma nazarenci v okolici Sombora, kakor so trdili pred sodiščem. Sodišče pa jih je 17 obsodilo vsakega na 180 dinarjev kazni, ker so jih varnostni organi naznanili radi nedovoljenih sestankov.

Vihar, ki je napravil mnogo škode, je divjal ta teden v okolici Maribora. Razkrival je strehe, metal opeko raz hiš in ruval dreves. Najhuje je bilo na Ptujski gori, kjer je vihar odnesel velik del strehe na božjepotni cerkvi in razkril tudi župnišče.

Novi direktor mednarodnega urada dela John G. Winaut je prevzel z novim letom 1938 po direktorja. Prejšnji ravnatelj Harold Butler je lani v juniju mesecu prijavil odstop s koncem leta 1938. Novi direktor Winaut je rojen 1889 in je razmeroma mlad. Po rodu je Američan. V Ameriki je postal predsednik v državni anketni komisiji ob veliki tekstilni stavki v Ameriki 1934. Leta 1935. je bil imenovan za podravnatelja mednarodnega urada dela. Roosevelt je pa zahteval, da se Winaut vrne v Ameriko, kjer je postal prvi predsednik zavoda za socialno sigurnost, ki vrši izvajanje socialnega zavarovanja. L. 1936. se je Winaut zopet vrnil v mednarodni urad dela. Winaut je bil torej Rooseveltov svetovalec, ki je izdelal v Ameriki socialno zakonodajo in pospeševal zakon o delu (New-Deal), ki je tako pomemben za ameriški socialni razvoj. Upati je, da bo vreden naslednik prvega direktorja Alberta Thomasa.

Blum pri Daladièru. Blum je bil pri ministrskem predsedniku Daladièru. Intervenal je, naj vlada čim prej predloži zbornici zakon o amnestiji vseh privatnih in državnih uslužbencev, ki so bili kaznovani ob generalni stavki. Govorila sta tudi o zunanje-političnem položaju, ki narekuje složnost Francozov. Zato je pa treba popraviti protidelavske odredbe oziroma ukrepe.

Zmaga francoskih socialistov. Pri nadomestnih volitvah v okraju Bordeaux je bil izvoljen socialistični kandidat s 5429 glasovi proti reakcionarnemu kandidatu, ki je dobil 3940 glasov.

Predsednik francoskega senata Jeaneny je rekel na otvoritveni seji senata: Na Francijo preže od zunaj. Zato moramo napraviti konec notranjim prepriom in da imamo pred očmi duhovno edinstvo domovine. V Evropi, kjer se že 20 let brez kazni kršijo in trgajo diplomatski akti in mednarodne pogodbe, kjer je toliko moralnih pojmov izkrivljenih, kjer veljajo želje kot pravica, kjer vlada in odloča sila — v tej Evropi je danes zelo ogrožen mir. Francija želi mir in stopa po trnjevi poti, da ga ohrani. Ne želi nobene tuje zemlje in se zadovoljuje s poslanstvom v svojem kolonialnem imperiju.

Konoplje primanjkuje. Evropska vojna industrija porabi ogromne količine konoplje. Sovjetska Rusija, ki je doslej zalagala mednarodni trg, je izvoz konoplje docela ustavila.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Terangi ga je mirno poslušal in izgledalo je, da bo dobro mišljeni nasvet tudi upošteval. Kljub temu pa Nagele vendarle ni bil docela prepričan o tem, da bi bile njegove besede napravile nanj kakšen vtis. Poznal je može s Tuamotov, zlasti še Terangija; zato je imel le malo upanja, da se bo mladenič potrpežljivo podrgel strogemu redu v jetnišnici.

Izkazalo se je, da je bila njegova bojazen utemeljena. Istega dne, ko bi bila morala jadrnica odpluti, je zvedel, da je Terangi ponoči ušel. Policijski predstojnik s še par svojimi ljudmi je preiskal jadrnico, tik predno je ladja dvignila sidro. Bil je zelo vljuđen in se ponovno opravičeval. Toda izključeno ni, da bi se ne bil Terangi skril kje na krovu. On, komisar, vsekakor dobro pozna kapitana Nagleja in ve, da bi v kaj takega nikdar ne privolil; pa tudi mladenič sam najbrž ne bi hotel povzročiti Nagleju kakšnih sitnosti... Toda dolžnost je dolžnost, in kapitan mora to uvideti!

Stvar je bila v redu, gospod kapitan je to uvidel. Po prav tako temeljiti kot brezuspešni preiskavi ladje se je komisar ponovno zelo vljučno oprstil in se podal na kopno.

To je prvi Terangijev pobeg, katerega vam moram omeniti.

Štirinajst dni potem ko je bil ušel, so ga našli;

9 kajti takrat je imel še preveč zaupanja v ljudi. Že dolga stoletja si niso bili prebivalci Tahitija in Nizkih otokov preveč prijateljsko razpoloženi drug napram drugemu. Nek lovec na divje prašiče visoko gori v dolini Punaruu je sprejel Terangija v svoj šotor in mu dal jesti, kmalu pa je spoznal s kom ima opravka. Lovec je povabil Terangija v svojo hišo doli ob obali in ga, ko je ta spal, izdal policiji. Tedanji vodja jetnišnice, zelo dostojen človek, je naložil Terangiju štirinajst dni poostrenega zavora, najnižjo disciplinsko kazen, ki je bila po disciplinskih predpisih mogoča. Govoril je z njim kot da bi bil njegov stric, kratko in malo, povedal mu je točno vse to, kar mu je bil rekel Nagele.

Gotovo pa veste sam prav tako dobro, kot jaz, da poostreni zapor ne ostane brez vpliva na človeka; za moža kot je bil Terangi je to pomenilo nezno muko. Pet dni je vzdržal, potem pa je vlomil ključavnico svoje celice in ponovno pobegnil v gorovje.

Po štirinajstih dneh so ga zopet vlovili in mu podaljšali kazen na eno leto. Prvi zanimiv poskus pobega je tvegal, ko je bil dodeljen neki delovni koloni. Pobeg iz ječe je bila seveda druga stvar, ki je ni bilo mogoče tako milo kaznovati!

Ko je prihodnjič zopet pobegnil, si je prilastil v jetničarjevi sobi vojaško puško in strelivo. Življenje v neobljudeni notranjščini Tahitija ni bilo lahko. Rabil je puško, da je mogel loviti divje prašiče, toda oblasti so domnevale nekaj drugega, to je, da ima Terangi namen, da bi se s puško branil.

Postal je za ljudstvo neke vrste romantična figura, takorekoč pravljica prikazen. Ker se je vedelo, da je oborožen, si ga je policija seveda lahko predstavljala kot nasilnega desperada, ki ogroža varnost gorskih predelov. Ko so ga ponovno vjeli, mu je bila kazen zopet podaljšana, to pot kar za pet let.

Ne bi imelo pomena, pripovedovati vseh podrobnosti njegovih dogodivščin iz te dobe. Zadoštuje naj vam, ako vam rečem, da je v prihodnjih petih letih osemkrat pobegnil. Pokazal je premetenost in istočasno zagrizeno odločnost pri zasledovanju svojega cilja, da bi si pridobil svobodo, da policija na Tahitiju kaj takega še ni doživela. V ječi bi ga bili mogli pridržati samo s sredstvi, ki bi, ako bi jih trajno uporabljali, delovala nečloveško; oblasti pa niso popolnoma pozabile malenkostnega vzroka, radi katerega je prišel za zapahe. Zaman so poskušali, da bi ga z grožnjami spravili k pameti. Komaj je bil med jetniškimi zidovi nekoliko bolj prost, že je našel nova sredstva in pota, da je pobegnil. Prebivalci Tahitija, četudi so ga vedno znova izdali, so gojili zanj neke vrste prikritega občudovanja in zlasti mladina na otoku ga je smatrala kot nekega junaka. Orožniki, ki so bili primorani slediti za njim v divjih, neprehodnih predelih, so ga videli seveda še vedno v drugačni luči. On je bil, ki je izpostavil policijo zasmehu vseh otočanov. Med tem so mu povišali kazen na šestnajst let.

(Dale prihodnjič!)

Naše predavanja o socialni zakonodaji v Sevnici ob Savi

Sevnica, dne 16. januarja 1939.

V nedeljo, dne 15. t. m. je priredila podružnica Splošne delavske zveze Jugoslavije predavanje o delavski zaščitni zakonodaji. Na predavanju so prisli delavci iz vseh važnejših obratov v Sevnici in pokazali s tem zanimanje za to tako važno vprašanje, ki se tiče delavčevih pravic. Zborovanju je predsedoval s. Turnšek.

O delavski socialni zakonodaji je govoril s. dr. Reisman, ki je seznanil delavce z najvažnejšimi zakonskimi predpisi in na primerih iz Sevnice dokazal, kako malo se nekateri podjetniki ozirajo na določbe socialne zakonodaje. Nič bolje se ne godi nameščencem, kakor dokazujejo tožbe tudi pred sodiščem v Sevnici. Dočim so podjetja, ki plačujejo inozemskim nameščencem sijajne plače, pa dajejo domačim komaj tretjino tega, čeprav vrše iste ali pa še bolj odgovorne posle kot ino-

zemci. Delavcem pa ne priznajo niti zakonskih minimalnih mezd. Krivi teh razmer so delavci in nameščenci sami, ki se ne organizirajo in pa, ker čitajo vse mogoče časopise, svojega lista, »Delavske Politike« iz katere bi se poučili, pa nimajo naročene.

S. Eržen je nato razpravljal o delavski organizaciji in njenih nalogah. Vse delo počiva na organizaciji; organizirani so podjetniki in več ali manj vsa človeška družba. Delavci vidijo pri delu, da brez organizacije ne bi obratovali podjetje niti eno uro. Treba je le, da spoznajo, da tudi sami ne morejo braniti svojih interesov brez organizacije, brez reda in medsebojne povezanosti.

Po predavanju se je priglasilo 13 novih naročnikov za »Delavsko Politiko«, kar je najboljši dokaz, da je predavanje uspelo.

Agilni podružnici Splošne delavske zveze pa je čestitati, da se tako živo zanima za potrebo splošne izobrazbe svojih članov.

LAŠKO

Ali je dovoljeno takšno nadlegovanje? Delavec nam piše: V soboto nas je imelo par delavcev opravka na sodišču v Laškem. Kar med razpravo pa je prišla naenkrat v sodno dvorano neka ženska in začela na ves glas pripovedovati, če smo baže čitali v »Slovenec«, kako so kitajski roparji zopet napadli prekmurskega misijonarja Jožefa Kereca, mu polomili »rebra in kosti« ter ga oropali za 4000 dolarjev, ki jih je nesel za tamošnje slovenske šolske sestre in diplomatske akte papeža in še mnogo drugih reči, ki jih je imel s seboj za škofa Čenga. Povrh tega je baže nosil misijonar Kerec s seboj pisalni stroj, katerega so mu tudi roparji odnesli in da naj zato darujemo za g. Kereca ter nam je molela pod nos svojo nabiralno knjigo in tudi sodniku ter ni odnehala, dokler ni spravil iz dvorane. Se pri vratih pa je ženska tožila, da so Kerecu roparji odnesli tudi misijonski križec in rožni venec in ga nato pustili pol mrtvega in golega sredi ceste v hudem mrazu. Nam se je zdelo vse to skrajno čudno in neverjetno, ker ne razumemo, kako da bi imeli takšni roparji, ki so baže Kerecu tudi razparali trebuh, še zanimanje za rožni venec in misijonski križec. Predvsem pa nas zanima, kako da more ta ženska celo po sodišču nabirati prispevke, ne da bi pokazala potrebno oblastno dovoljenje. Povrh tega pa vsako leto najmanj enkrat prihajajo take ženske nabirat za g. Kereca in vsako leto pripovedujejo kake strahotne zgodbe, kako so nepoznani roparji napadli g. Kereca, ki je le za las ušel smrti. Kako, da se ravno g. Kerecu dogajajo vsako leto enkrat take strahotne reči? Mislimo, da bi bilo umestno, če bi oblast stvar preiskala, ker smo delavci s podobnimi takimi in drugimi zbirkami že itak preobremenjeni.

GUŠTANJ

CANKARJEVA SPOMINSKA SVEČANOST

Preteklo nedeljo je guštanska »Vzajemnost« priredila svečanost v spomin Ivanu Cankarju. V predavanju je očitral lik Ivana Cankarja s. M. Mencej iz Soštanj; nastopili so še: jeklar-niška godba, pevski zbor in igralci »Vzajemnosti« z recitacijami in s. 3. in 5. sliko iz kolektivne drame »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Velika dvorana je bila polna ljudi, katerim se je vtisnila v srca podoba Ivana Cankarja, kakor ga je pokazal Mencej: borca za pravico ponižanih in zatiranih, upornika proti krivici in laži, katerega vsaka beseda, ki jo je napisal, je kakor kaplja njegove krvi, ki jo je dal za boljšo bodočnost svojega naroda.

JESENICE

Občni zbor SK »Kovinarja« se bo vršil v nedeljo, dne 22. januarja ob 3. uri pop. Dnevni red zelo važen in je udeležba za vse člane dolžnost. — Na dnevnem redu je tudi volitev novega odbora. Občni zbor se bo vršil v »Delavskem domu« na Savi.

Izredna skupščina Bratovske skladišnice se bo vršila v nedeljo, dne 22. januarja t. l. ob 10. uri dop. v srednji dvorani »Delavskega doma«. Skupščina je zelo važna zaradi odločitve o zgraditvi nove bolnice Bratovske skladišnice, o potrditvi izbire sveta in o nakupu tega sveta. Vsi skupščinarji naj se te skupščine udeležijo, da bodo lahko sodelovali pri tej važni odločitvi za jeseniško delavstvo.

Zvočni kino »Radio« predvaja v soboto, nedeljo in ponedeljek ob 8. uri zv. (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefilm »13 stolov« z H. Ruhmannom in H. Moserjem v glavni vlogi. Med dodatki tudi kulturni film in Paramountov zv. tednik. — Sledi »Zloraba zaupanja«.

POBREŽJE PRI MARIBORU

I. Del. kolesarsko društvo, podr. Pobrežje vabi na redni občni zbor, ki se bo vršil dne 22. januarja 1939 s pričetkom ob 9. uri dopoldne v gostilni Kren (Klemenšek) Pobrežje. — Družnost.

Zvočni kino Pobrežje, 21. in 22. jan. vefilm zelo napete vsebine »MED DVEMA ZASTAVAMA«.

RUŠE

Žalostna preselitev revne vdove. V naši občini živi že od novembra 1919 delavka Terezija Vigec, kateri se je leta 1929 v duševni razvrzanosti obesil mož, tovarniški delavec in jo zapustil s tremi otroci brez sredstev. Terezija Vigec pa se je kljub temu pošteno trudila, da se vzdrži v življenju in je v vsej skromnosti s pridnim delom pri posestnikih vzdrževala sebe in tri otroke. Ena hčerka je med tem odrasla in že služi, tako da ima še vzdrževati dva otroke v starosti 9 in 14 let. Ženska je torej pridobila v občini že avtomatično članstvo, ker je prebivala tukaj skupno z

Iz češkoslovaške

Židje in gospodarstvo v ČSR. »Přítomnost« piše o sedanjih gospodarskih konjunktur v Češkoslovaški: »Dotok industrijskih naročil z zapada je znaten. Zaposlenost naših industrijskih podjetij pa ogroža antisemitizem, protizidovska gonja, ki cvete pri nas bolj v krepkih besedah kot v dejanjih. Trgovina na zapadu je večji del v židovskih rokah in tako se je zgodilo, da je zgubila Nemčija v letu 1938. v primeri z letom 1937. skoro polovico svoje zunanje trgovine. Takšne izgube si lahko dovolijo velik nemški narod, ne pa mi. Bilanca naše zunanje trgovine bo toraj v letu 1939 zelo odvisna od tega, na kak način se bo rešilo pri nas židovsko vprašanje. Zapad razume, da ne moremo vzdrževati vse židovske emigracije iz Nemčije, Madžarske in Poljske, toda čaka, da bomo rešili te probleme s taktom, brez odvišnega hujskanja in kričanja.

Širite naš list!

možem že čez 10 let, na vsak način pa bi dobila domovinsko pravico v kratkem tudi radi tega, ker je po moževi smrti že sama prebivala v občini čez 9 let in bi imela jeseni tudi že sama 10-letno bivanje v občini. Tega pa so se menda nekateri socialno čuteči Rušani zbal in se trudili pri občini, da bi revo spravili še pravočasno iz občine proč. Kam naj reva gre, seveda nihče ni pomislil. Tam, kjer je bil poprej mož pristojen, v St. Vidu pri Ptuj, vdova Vigec ni imela nikogar več, ki bi skrbel za njo in zato tudi tja ni hotela iti. V sredo zjutraj pa je naenkrat prišel pred hišo g. Ivan Jug z gospodom Nekrepom in sta izjavila, da bosta imenoma občine s tovarnim avtom trgovca Požarja odpeljala Vigecino pohištvo v St. Vid. Govorjeno, storjeno, čez dobro uro je bilo stanovanje Terezije Vigec že prazno in avtomobil je z njeno ropotijo oddrhal proti St. Vidu. Tukaj so ji pustili le še drva in krompir, katerega si je pridrla na najeti njivi, češ da si mora to sama odpeljati. Sirota Vigec je za enkrat našla zatočišče pri kovaču Lopiču Jožefu, kjer je v poletju delala in se je radi deložacije pritožila na sresko načelstvo.

Dvignite knjige »Cankarjeve družbe«. Nekateri naročniki še niso dvignili knjig »Cankarjeve družbe«, ki so jih naročili potom poverjenika s. Janko Frica. Poverjenik opozarja vse prizadete, da takoj dvignejo knjige, ker jih bo sicer poslal v Maribor, kjer knjig primanjkuje.

Kino Dom - Celje

21. januarja »Grofica Walevska. 22., 23., 24. in 25. januarja »Gospa Milijonarka«. 26. in 27. januarja »Človek iz Eden bara«. — Vsaki teden novi Popej.

Književnost

Korzetove ljudske igre so se priljubile tudi ameriškim Slovencem; meseca novembra so igrali Korzetovo »Čigav je grunt« v Milwaukee, sedaj v januarju pa isto igro v Čikagu. Obetajo se predstave še drugod. Korže je sedaj gostilničar na Bregu pri Ptuj. Pisateljstva pa kljub temu ne bo opustil, kolikor mu bo dopuščal čas; zaupal nam je, da pripravlja novo ljudsko igro, z zelo zanimivim, sodobnim sižejem.

Krožek hrvatskih književnikov Medžimurja, Podravine in Zagorja je v petek, dne 13. t. m. priredil v Varaždinu literarni večer, na katerem so čitali svoja dela sledeči književniki: Mihovil Pavlek Miškina (kmečki pisatelj samouk), Stjepan Banek, Stjepan Bence, Stjepan Galinec, Stjepko Ostroški, dr. Bruno Steiner in Vilko Ivanuš, ki ga poznamo po njegovih prispevkih v »Svobodi« in v Cankarijstvu kot lektarju. Dela teh pisateljev se odlikujejo po socialnem in svobodoljubnem duhu. Da se kljub današnjim neprijetnim časom aktivno udeležujejo, je vredno zanimanja in pohvale.

Frizersko vajenko

sprejemem takoj
Pirc Šell, Maribor
Rotovski trg

Zadnje vesti

15.000 tekstilnih delavcev in delavk brez tarifne pogodbe

Ljubljana, 20. januarja 1939.

Pogajanja, ki so se vršila v Ljubljani radi sklenitve nove kolektivne pogodbe za delavstvo v tekstilnih tovarnah, so bila prekinjena. Podjetniki odklanjajo vsako povišanje mezd, pa tudi

vse druge delavske zahteve, dasi so silno skromne.

Izgleda, da bo z 31. januarjem nastopilo v tekstilnih tovarnah breztarifno stanje. To seveda ne bo niti v interesu 15.000 delavcev, pa tudi ne podjetnikov.

Železni pas okoli Barcelone, v razdalji okoli 15 km, grade na posebno odredbo vlade. Tak železni pas je zgradil tudi Franco okrog Burgoza. Barcelona torej še ne misli na predajo.

Predsednik nemške nar. banke dr. Schacht je bil 19. t. m. odpoklican s svojega mesta in bo baže poverjen s posebnimi posli. Mesto dr.

Schachta je prevzel trgovinski minister dr. Funk, ki pa ostane tudi še za naprej minister.

Volitve v deželni zbor v Podkarpatski Ukrajini bodo 12. februarja. Volili bodo 32 poslancev. Čehi bodo postavili lastno listo.

Vse smučarske tekme so odpovedane, ker je odjuga pobrala sneg.

Delavski pravni svetovalec

Odpoved in napačno izpričevalo

Vprašanje: Bil sem zaposlen v nekem podjetju več kot en mesec, pa so mi pozneje odpovedali na tri dni. Razen tega so mi v delavsko knjižico vpisali, da sem bil dinnar-zidar, kar pa ni res. Ali lahko zahtevam popravo izpričevala in mezdo za 14-dnevno odpovedno dobo?

Odgovor: Lahko zahtevate oboje. Če Vam podjetje ne bo hotelo zlepa izplačati mezde za 14 dni, odnosno še za preostalih 11 dni odpovedne dobe in Vam popraviti izpričevala, ga lahko tožite.

Nezgodna renta (Konjice)

Vprašanje: Moj mož se je pri delu v podjetju smrtno ponesrečil in sicer se je zastupil na roki, ter je na posledicah tega zastupljenja umrl. Ali imam pravico do rente za se in za otroka?

Odgovor: Prijavite zadevo okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev, ki Vam bo priznal rento, če je smrt Vašega moža smatrati za posledico obratne nezgode.

Zasilna pot (Zabukovca)

Vprašanje: Kupil sem parcelo, na kateri nameravam postaviti hišo. Do te parcele ne vodi nikaka javna pot. Prejšnji lastnik pa je hodil in vozil poprej že 10 let na to svojo parcelo in z nje preko sosedovega zemljišča,

kar pa sedaj sosed meni zabranjuje. Ali ga lahko prisilim, da mi dovoli pot?

Odgovor: Če do Vašega zemljišča ni nikakega primernege dohoda, Vam je v smislu zakona o zasilnih poteh dolžan sosed dovoliti pot za hojo, gonjo živine in tudi za vožnje, v kolikor je vse to potrebno za primerno rabo Vašega sveta. Če Vam sosed poti ne dovolj prostovoljno, napravite prošnjo na pristojno okrajno sodišče, ki bo razpisalo razpravo na licu mesta in izdalo nato v stvari odločbo, s katero bo sosed prisililo, seveda proti primerni odškodnini, ki jo boste morali plačati Vi, da Vam dovoli zasilno pot.

Zastarel dolg (Hrastnik)

Vprašanje: Pri nekem trgovcu sem se že v letu 1930 zadolžil in sem mu plačal tega leta tudi zadnjič na račun. Trgovec me je pozneje opominjal, on sam pravi, da tudi še v letu 1935, o čemer pa jaz ničesar ne vem in mi sedaj naenkrat grozi s tožbo. Ali bom moral plačati?

Odgovor: Ako dolga v zadnjih treh letih niste niti priznali niti plačali ničesar na račun, bo morala biti trgovčeva tožba zavrnjena, ker je terjatev zastarala. S samim opominom tudi, če bi bil izvršen v zadnjih treh letih, zastaranje ni bilo prekinjeno, ker je za prekinitev zastaranja potrebno, da dolžnik dolg prizna ali pa, da upnik vloži tožbo.

Ne vemo ne ure - ne dneva ...

V zadnjem času je »KARITAS« med drugimi izplačala

cele zavarovane vsote

ob smrti sledečih članov in članic:

Kogovšek Franc, Šk. Loka, Poljanska 13;
Marinšek Neža, Ruše 114;
Kirbiš Franc, Zerkovce 40;
Trtnik Marija, Zagrad 79, p. Celje;
Kocelj Anton, Vodice 62;
Petrič Ana, Gradec 97 pri Metliki;
Sever Marija, Črnuče 3, p. Jezica;
Kristan Franc, Vrba 2, p. Žirovnica;
Orehovec Martin, Celje, Gosposka ulica;
Sinko Ana, Dragotinci 31, p. Sv. Jurij ob Šč.
Vasle Marija, Podvin 5, p. Polzela;
Kolman Ivan, Turnišče 55;
Sink Ivana, Strazišče 51;
Bano Regina, Metlika 1;
Oblak Jakob, Topol 10, Begunje pri Cerkl.;
Blažič Janez, Hom, p. St. Janž;
Roblek Gregor, Zgornja Dolina 104, p. Trzin;
Razlag Jožefa, Ljutomer 53;
Lederer Ana, Počehova 4 pri Mariboru;
Rozman Jurij, Ravne 7, p. Boh. Bistrica;
Šket Marija, Sv. Tomaž 16, Šmarje p. Jel.;
Podlpinik Franc, Boštanj 35;
Repinšek Ana, Celje, Ipavčeva 16;
Masten Marija, Maribor, Kopitarjeva 12;
Seglič Neža, Zgornja Hudinja 37, p. Celje;
Volčič Marija, Jesenice, Podmežakla 35;
Menard Janez, Fuzine 5 b;
Aleš Marija, Rašica 13;
Dornik Marija, Nevle 26, p. Kamnik;
Bregar Marija, Smrtno pri Litli 17;
Kokalj Jera, Strazišče 94;
Parkelj Marija, Mirna peč 20;
Ločičnik Ferdo, Celje-Gaberje, Lastni dom 2
Voršič Amalija, Celje, Dečkova 1;
Šentjere Peter, Studence 34, p. Hrastnik;
Poberšek Fr., Ljubljana, Cesta 29, okt. 5;
Vrhovšek Terez., Dobrina 18, Loka p. Žusmu
Pietz Pavla, Ljubljana, Pred škofijo 6-II;
Matoš Apolonija, Studenci pri Hrastniku;
Toš Neža, Brengova 32, Sv. Anton v Sl. g.;
Prašnjak Alojzij, Golčaji 1, p. Lukovica;

Celarc Jera, Vnanje gorice 6, p. Brezovica;
Soklič Marija, Ljubljana, Sv. Florjana ul. 35;
Kunstlj Leop., Podlog 31, Sv. Vid p. Planini;
Čeč Martin, Brunška gora 6, p. Radeče;
Ledl Maks, Celje, Gosposka 1;
Škrabl Alojz, Maribor, Krempljeva 8;
Semlič Ignac, Lokavec 28, p. Marija Snežna;
Brenkuš Anton, Zg. Besnica 59, p. Kranj;
Hegeduš Jožef, Petanje 72, p. Rankovci;
Štrin Nikolaj, Zapote 22, p. Smlednik;
Terdin Franc, Lačna gora 34, Oplotnica;
Jošar Štefan, Mur. Sobota, Aleksandrova 7;
Helmič Marija, Dvor pri Žužemberku 14;
Čmak Jožefa, Gomilsko;
Toporiš Marija, Trzin, Ljubljanska 31;
Stefanclova Uršula, Vrh 19, Sv. Rupert na D.;
Dolenc Ciril, Ljubljana, Tavčarjeva 12-I;
Topolnik Marija, Murščak 3, Stalina Radenci;
Solar Ana, Dražgoše 79, p. Železniki;
Burkec Marija, Kaplja v. 44, St. P. p. Preb.;
Majcen Blaž, Radeče pri Zid. mostu 65;
Podgoršek Ivana, Ljubljana, Križevniška 9;
Pohar Marija, Črnivec 18, p. Brezje.

Dvojno zavarovalno vsoto je izplačala KARITAS ob smrti sledečih zavarovancev:

Sirovan Terezija, Stara vas 64, ker je umrla za opeklinami;
Žirovnik Jera, Britof 20, p. Kranj, ker se je pri padcu po stopnicah udarila na sence in zaradi tega kmalu umrla ter
Zupan Franc, Hrušica 45, p. Jesenice, ker se je po nesreči udaril na roko in je po 10 dneh zaradi zastrupljenja umrl.

Brezplačno zavarovalno vsoto je KARITAS izplačala ob smrti 13 letne Doroteje, hčerke pri nas zavarovanih staršev Jamšek Albine in Marjana iz Ljubljane.

V decembru 1938 je »KARITAS« izstavila

1.394

novih zavarovanih polic

„KARITAS“

Maribor, Orožnova ulica 8

„KARITAS“

Ljubljana, palača Vzajemne zavarov.